

Ludwik Sawicki.

O stratygrafji lessu w Polsce.

Sur la stratigraphie du loess en Pologne¹⁾.

W pracy niniejszej publikuję wyniki swoich badań nad stratygrafją lessu w okolicach Sandomierza (w Żurawicy i Życi Samborzeckiej) oraz Równego na Wołyniu (Broniki, Gródek, Basów Kąt). Ponadto rozpatruję kwestję stratygrafji i wieku lessu podolskiego. Profile z Żurawicy i Życi Samborzeckiej ujawniają serję składającą się z trzech odrębnych poziomów lessu subaeralnego, leżącą na glaci-fluwjale *Cracovien*. Poziom górny lessu synchronizuje z nasunięciem zlodowacenia *Varsovien I. W. Szafera*.

Badania przeprowadzone w okolicach Równego wykazały, jak dotąd, istnienie tylko dwóch poziomów lessu młodszego, którym towarzyszy (bądź od góry, bądź od dołu) less warstwowany soliflukcyjnego pochodzenia. Występowanie obu poziomów młodszego lessu skonstatowałem, m. in. w odsłonięciu „tarasu lessowego“, wyścielającego najniższą partję pradoliny rz. Uście (Basów Kąt). Jest to fakt bardzo ważny ze względu na niewyjaśnioną dotąd kwestję wieku pradolin rzek wołyńskich, a w związku z tem — paleomorfologii Wołynia.

Podkreślając wyjątkową trudność badań lessu podolskiego (ze względu na brak dostatecznie pewnych kryterjów, umożliwiających nawiązania chronologiczne), wypowiadam pogląd, iż winny być one prowadzone łącznie z badaniami nad morfogenezą Podola, a w szczególności — genezą oraz chronologją głównych

¹⁾ Streszczenie polskie pracy w języku francuskim, zamieszczonej w zeszycie 2-gim tomu VIII. (Texte français voir, livr. 2, tome VIII).

etapów rozwojowych doliny Dniestru. Opierając się na danych zaczerpniętych z literatury oraz uwzględniając wyniki własnych badań geomorfologicznych na Podolu, wyróżniam dwa przewodnie poziomy chronologiczne: 1) „żwirów karpackich“ występujących na wysoczyznach Podola, które na podstawie odkryć w Bałcie, Grebienikach i in. synchronizują conajmniej z górnym sarmatem; 2) taras akumulacyjny, występujący nad dolnym Dniestrem, z *Cyclas rivicola*, odpowiadający zalewowi śródziemnomorskiemu, który — według N. I. Andrusowa — przypada na interglacjał Mindel-Riss. W związku z tem przyjmuję, iż początkowa faza tworzenia się doliny jarowej Dniestru przypada na okres recesji Pontu, i że proces tworzenia się tej doliny (poniżej ± 100 m tarasu) rozwijał się permanentnie — na skutek statecznego obniżania się poziomu podstawy erozyjnej — aż do momentu zalewu śródziemnomorskiego, jeżeli chodzi o odcinek doliny Dniestru poniżej Dubosar, na naszym zaś odcinku — do doby obecnej.

Opierając się na wynikach swych badań, konstatuje, iż na naszym terenie Podola występuje (płatami, nie wszędzie, przeważnie na zboczach) tylko jeden less subaeralny, bliżej nieokreślonego wieku. Ponadto, w znacznie większym rozprzestrzenieniu występują deluwja lessowe, less reakumulowany oraz utwory podobne do lessu — piaszczysto-gliniaste, będące produktem bądź deflacji, bądź denudacji zwietrzałych utworów preglacialnych. Deluwja lessowe i t. p. utwory tworzą na zboczach pokłady dosięgające kilkunastu m miąższości i, jak na to wskazują występująca w nich fauna malakologiczna oraz zabytki neolityczne, są wieku holocenińskiego.
